

Matot – Numeri 30:2 – 32:42

Aliyah 1 – Numeri 30:2 – 30:17

Een machtig wapen in de hand van de duisternis is het ontlocken van **eden en beloftes**, die we niet waar kunnen maken. Als we iets beloven en het niet doen, dan blijft er een openstaande post achter. Hiermee leveren we onszelf uit aan degene naar wie we een belofte hebben gedaan. Dan zijn we gebonden. Daarom is het belangrijk om voorzichtig te zijn met wat je spreekt. Zelfs als het niet om een eed gaat. Yeshua heeft gezegd tegen zijn volgelingen: *Ik zeg jullie, dat de mensen over ieder nutteloos woord, dat zij hebben uitgesproken, verantwoording af zullen moeten leggen op de oordeelsdag.*¹

In het Bijbelboek **Prediker** wordt ons daarom geleerd om onze woorden weinig te laten zijn.² In de veelheid van woorden, schuilt vaak dwaasheid. Ook roept de Prediker ons op om het vervullen van beloftes niet te lang uit te stellen. Doe het meteen, zodat je er vrij van bent. En, zegt de Prediker, het is beter om niet te beloven, dan om te beloven en niet te doen. Je kunt beter je daden voor zich laten spreken. Wees voorzichtig met wat je toezegt en neem je woorden serieus.

Jefta deed eens een belofte aan de Heer, die hem zijn dochter kostte. Hij beloofde aan God, dat als hij de oorlog zou winnen, dat hij dan het eerste, wat zijn huis uit zou komen, zou offeren aan de Heer. Maar toen hij van de strijd terugkeerde, kwam zijn dochter hem als eerste tegemoet, vanuit zijn huis. Dit verhaal leert ons, om heel voorzichtig te zijn met onze beloftes en het niet op Gods conto te schrijven, als het niet uitpakt, zoals we in gedachten hadden. We moeten gewoon geen dwaze dingen beloven. Daarnaast leert dit verhaal ons, dat onze woorden zwaar gewogen worden. Jefta's ondoordachte woorden, kostten hem zijn dochter. Er is geen verontschuldiging voor **ondoordachte woorden** voor God. Hij neemt ons uiterst serieus.

Tegelijk klinkt dit allemaal heel benauwend, want wie spreekt nooit eens iets ondoordacht uit? Ongemerkt binden we ons allemaal aan dingen, die we niet waar kunnen maken. En als het niet met woorden is, dan toch wel met onze gedachten. We beloven onszelf en anderen van alles. Volgende maand doen we zus en zo. Volgend jaar, omstreeks deze tijd, dan ... Jakobus heeft hierover gezegd: *Dan nog iets voor u die zegt: 'Vandaag of morgen gaan wij naar die en die stad. Daar blijven we een jaar, we zullen er handeldrijven en geld verdienen.' U weet niet eens hoe uw leven er morgen uit ziet! U bent immers maar een damp, die heel even verschijnt en dan al verdwijnt. U zou moeten zeggen: 'Als de Heer het wil en we zijn nog in leven, dan zullen we dit of dat doen.'* Maar u slaat een hoge toon aan en bent daar nog trots op ook. Dat soort trots is volkomen ongepast. Als iemand weet hoe het hoort, maar er niet naar handelt, dan zondigt hij.³

¹ Matth. 12:36.

² Pred. 5:1-4.

³ Jak. 4:13-17. De Latijnse spreuk *Deo Volente* (betekenis: 'als God het wil', afkorting: 'D.V.') komt hiervandaan.

Wie komt hier ongeschonden weg? Ik denk dat we ons hier allemaal schuldig aan maken. Gelukkig is er een mogelijkheid, dat onze eden en woorden **ongedaan gemaakt** worden. Daar gaat de huidige *aliyah* over...

We horen dat **de man** ondoordachte woorden van zijn vrouw of dochter ongedaan kan maken. Dit heeft te maken met de rol, die hij in de familie vervult. Hij is als hoofd van het gezin, de **hoofdverantwoordelijke** voor wat er in zijn gezin gebeurt. Als zijn vrouw of dochter dus iets ondoordachts belooft, dan zal dat de man mede aangerekend worden. Dit kan het hele gezin namelijk de vrijheid ontnemen.

Hiermee vallen we midden in de rolverdeling tussen man en vrouw, in het gezin. De Bijbel is hier heel helder over: de man is het hoofd van het gezin. Dit ligt heel gevoelig in onze feministisch georiënteerde cultuur; maar hierbij zij wel vermeld, dat dit voor de man eerder een **zware last** op de schouders is, dan een leuk voorrecht. De man is verantwoordelijk voor hoe zijn familie eraan toe is. Hij wordt geacht om zijn vrouw en kinderen op alle mogelijke manieren te zegenen en van dienst te zijn. Ja, van hem wordt gevraagd, om zichzelf helemaal op te offeren voor zijn gezin.

Yeshua heeft ons geleerd dat hier een diep geheimenis naar boven komt drijven.⁴ Man en vrouw zijn in hun rolverdeling namelijk een profetisch teken. Zij weerspiegelen daarmee hoe **Yeshua** zich verhoudt tot **zijn gemeente**. Zoals de gemeente Yeshua gehoorzaam behoort te zijn en helemaal aan Hem toegewijd is, zo zal de vrouw helemaal aan de man toegewijd zijn en hem gehoorzaam zijn. Maar de andere kant is ook waar: zoals Yeshua zichzelf voor zijn gemeente tot in de dood aan het kruis overgaf, zo zullen mannen hun leven totaal moeten opofferen voor hun vrouw.

In zijn rol als verantwoordelijke, heeft de man dan wel de **autoriteit** gekregen om eden en beloftes van zijn vrouw of dochter ongedaan te maken. Hij zal er dan tegenin moeten gaan, op de dag dat hij ervan hoort. Dit kan geen uitstel lijden, het moet diezelfde dag nog ongedaan gemaakt worden. Als hij er tijd overheen laat gaan, zal het te laat zijn. Dit vraagt een **daadkrachtig** optreden van de man en een **alertheid**, die past bij zijn verantwoordelijkheid. Zo wordt hij geacht zijn rol op zich te nemen.

Er lijkt veel **herhaling** in deze *aliyah* te zitten. Meermalen wordt gezegd, dat de man eden of beloftes van zijn vrouw teniet kan doen. Toch is de situatie steeds weer verschillend. Vanaf vers 4 gaat het over een jonge vrouw, als ze nog in het huis van haar vader woont.⁵ Vanaf vers 7 gaat het over een vrouw, die een man toebehoort, maar nog niet in zijn huis woont. Dit gaat dus over een ondertrouwde vrouw. In vers 10 gaat het over een vrouw, die een man heeft toebehoort, maar nu niet meer in zijn huis woont. Dit gaat om weduwen en gescheiden vrouwen. Vanaf vers 11 gaat het over vrouwen, die in het huis van hun man leven. En vanaf vers 14 wordt er nog een nieuwe situatie geschetst, maar daar komen we verderop over te spreken.

⁴ Efeze 5:21-32.

⁵ In sommige vertalingen loopt de vers-indeling anders en is dit vers 3.

Opvallend is dat er twee verschillende woorden worden gebruikt om aan te geven dat de man tegen de eed van zijn vrouw ingaat. Het eerste woord is **noe** en betekent zoiets als 'verbieden', 'hinderen' of 'ontmoedigen'. En het tweede woord is **parar** en betekent 'breken', 'op doen houden' of 'herroepen'. Er is een duidelijk verschil tussen deze twee woorden. Het woord **noe** houdt nog enige afstand tot de zaak. Het gaat om beïnvloeding, sturing of opvoeding. Maar het woord **parar** grijpt direct en met autoriteit in op de zaak. De eed wordt simpelweg herroepen en een halt toegeroepen.

Nu zien we het woordje **noe** tweemaal voorkomen bij **de vader**, die de eed van zijn dochter ongedaan probeert te maken. En we zien het woordje **parar** tweemaal voorkomen bij **de man**, die de eed van zijn inwonende vrouw ongedaan maakt. En daar tussenin, bij de **ondertrouwde vrouw**, staat zowel het woordje **noe** als het woordje **parar**. Deze situatie ligt kennelijk ergens in het midden.⁶

We leren hieruit dat de vader een eed van zijn dochter niet zonder meer ongedaan kan maken. Hij kan haar gebieden om de eed ongedaan te maken, of haar hinderen bij het volhouden van haar eed of haar ontmoedigen om vast te houden aan de eed. Maar daar houdt zijn **opvoedkundige volmacht** op. Als de dochter echt niet naar hem wil luisteren, zal ze haar eigen weg gaan. Let wel, het gaat hier over een dochter van boven de 12 jaar, die persoonlijke verantwoordelijkheid voor haar daden draagt.

Zodra een vrouw in ondertrouw gaat, verandert er al iets. Vanaf dat moment kan de man, waarmee ze in ondertrouw is gegaan, haar niet alleen ontmoedigen of verbieden om aan de eed vast te houden. Nee, dit gaat al min of meer betekenen, dat de man zaken namens zijn vrouw kan herroepen. Dat zal in sommige gevallen kunnen. De man heeft dus al een **kleine mate van autoriteit** verkregen over zijn vrouw, wanneer zij in ondertrouw zijn. Maar omdat de man en vrouw nog niet in één huis wonen en niet totaal één zijn geworden, is deze autoriteit nog beperkt.

Op het moment dat de vrouw trouwt met de man en intrekt bij haar man in huis, dan rust de **volle verantwoordelijkheid** op de schouders van de man. Op dat moment zijn man en vrouw één. En vanaf dat moment kan de man altijd met autoriteit en namens zijn vrouw een eed of belofte herroepen. Het is vanaf dat moment zelfs zijn taak om daarop te letten, zodat er geen schuld komt te rusten op zijn gezin.

Alle drie bovengenoemde gevallen worden op dezelfde manier besproken. Er zit een vast **literair patroon** in. Eerst is er een vers waarin de eed of belofte van de vrouw wordt geïntroduceerd. Vervolgens een vers waarin de man niet reageert op de eed of belofte. En daarna een vers waarin de man de eed of belofte wel ongedaan maakt. Maar in vers 14 wordt dit **patroon doorbroken**. In dit vers komen alle drie de elementen in één vers voor. Er wordt nog even kort en krachtig samengevat, wat de man met een eed of belofte van zijn vrouw kan doen: hij heeft de autoriteit om dit ofwel vast te laten staan, ofwel te herroepen.

⁶ Vers 6, 9 en 13 (of: 5, 8 en 12).

Daarna wordt er een **nieuwe situatie** geschetst in de verzen 15 en 16, namelijk een situatie waarin de man in eerste instantie besluit te zwijgen, maar **zich bedenkt** en uiteindelijk toch de eed ongedaan wil maken. In de vorige drie situaties gaat het steeds over de dag waarop de vader of de man hoort van de eed (*beyom shom'o*). Maar in vers 15 gaat het over een man, die van dag tot dag (*miyom el-yom*) zwijgt over de zaak. Deze man laat er vele dagen overheen gaan.

In vers 16 staat dat hij de eed uiteindelijk toch nog herroepen wil. Wanneer dan precies? Er staat *acharee' shom'o* : nadat hij ervan gehoord heeft. Waar de voorgaande situaties steeds gaan over de dag, **waarop** de man ervan hoort (*beyom shom'o*), gaat het hier over een tijd, **nadat** hij ervan gehoord had. Deze man heeft te lang gezweven en daarom zal hij de schuld van zijn vrouw dragen, staat er in vers 16 geschreven.

Nu zult u misschien denken: maar wanneer draagt de vrouw dan zelf verantwoordelijkheid voor haar eed? Als de man spreekt, dan is de eed ongedaan gemaakt. En als de man zwijgt, komt de schuld van de vrouw op de schouders van de man terecht. Zo gaat de vrouw altijd vrijuit...

Dit laatste is echter niet helemaal waar. In vers 15 en 16 gaat het namelijk over een situatie, waarin de man alsnog besluit om de eed te herroepen. Maar er kan ook een situatie zijn, waarin de man **helemaal niet** besluit de eed te herroepen. Dan zal de vrouw niet vergeven worden, want dat gebeurde op voorwaarde, dat de man de eed zou herroepen. De eed blijft dan gewoon staan en de **vrouw** zal daarvoor persoonlijk verantwoordelijk gehouden worden. De man heeft dan nog wel een verantwoordelijkheid voor zijn gezin, waarin hij geraakt wordt, maar hij zal niet volledig opdraaien voor de **persoonlijke schuld** en gevolgen van de eed.

Maar waarom komt de schuld van de eed op de schouders van de man terecht, als hij besluit de eed alsnog te herroepen? Dit heeft er waarschijnlijk mee te maken, dat deze **man eerder had moeten spreken**. Kennelijk was hij er achteraf toch van overtuigd, dat deze eed herroepen had moeten worden. Maar dat heeft hij nooit gedaan. Daarmee heeft hij zijn vrouw ook nooit een eerlijke kans gegeven, om van de eed af te komen. Door zijn aanvankelijke zwijgen, overkomt de vrouw nu narigheid. Daarom zal dit hem aangerekend worden.

Verder is het waarschijnlijk dat de man zijn eed pas herroept, op het moment dat de negatieve gevolgen van deze eed naar boven komen drijven. Dan wil hij er ineens toch vanaf. Hij heeft niet bij voorbaat nagedacht en is niet vanwege de eed op zichzelf in het verweer gekomen, maar komt in het verweer, vanwege de nare gevolgen. Dit is niet oprecht en eerlijk. **Hij neemt de eed niet serieus** en heeft hem laten bestaan. Hij had er veel eerder mee moeten komen.

Er kan echter een situatie zijn waarin de man, om wat voor reden dan ook, oprecht meent dat het goed is, dat de eed voor de vrouw **overeind blijft**. Op dat moment zet de man zijn **vrouw in haar kracht** neer. Hij geeft haar de **verantwoordelijkheid** voor haar daden en die zal ze ook moeten dragen. Of het nu goed of verkeerd uitpakt. Als de man hier maar open, duidelijk en eerlijk over is, dan rust de verantwoordelijkheid bij de vrouw. Ook zal hij dan de gevolgen van zo'n eed voor zijn vrouw en gezin moeten accepteren.

Al met al roept dit gedeelte ons op om onze woorden en die van anderen zeer **serieus** te nemen en deze woorden ook uit te voeren. Het is ook een ernstige waarschuwing tegen **slap gedrag** of ontduiking van verantwoordelijkheden door te zwijgen. Soms is spreken goud en zwijgen niet toegestaan. We zullen onze rol op ons moeten nemen en onze mond moeten openen, willen we als vrije, volwassen en gezegende mensen leven.

Nog even terug naar het begin. De machten van de duisternis weten hoe belangrijk het is, als we beloften doen, die we niet waar kunnen maken. We leveren onszelf daardoor uit. Dit doen we allemaal, op zeker moment. Maar gelukkig is er een **Vader in de hemel**, die ons kan sturen en kan verbieden om deze eden of beloftes door te zetten. En bovenal is er zijn **Zoon Yeshua**, die ons in **ondertrouw** genomen heeft. Hij kan onze eden en beloftes herroepen en ongedaan maken, op de dag dat Hij daarvan hoort.

Dit ontslaat ons niet van onze verantwoordelijkheden, maar de vloek en gebondenheid wil Yeshua van ons wegnemen. Soms kunnen eden misschien niet direct herroepen worden door onze voorbidder Yeshua, vanwege onze eigen hardheid. Maar zelfs vele dagen na dato, wil Hij de **schuld op zijn eigen schouders** nemen en voor ons wegdragen. Zo wordt Hij vrijwillig aan de man gelijk die in eerste instantie zweeg, maar later alsnog de eed wilde herroepen. Niet omdat Yeshua onze woorden niet serieus neemt, maar omdat wij onze eigen woorden vaak niet zo serieus nemen. Yeshua wil die schuld vrijwillig wegdragen, om ons te bevrijden van gebondenheid.

In de Joodse traditie wordt op *Erev Yom Kippur* het **Kol Nidrei** gebed uitgesproken. Daarin wordt God in allerlei bewoordingen gesmeekt om de (onbewuste) eden en beloftes van het afgelopen jaar voor nietig te verklaren. Er wordt schoon schip gemaakt. En ik denk dat dat een heel mooi streven is, om tenminste eenmaal per jaar, onze openstaande posten bij God te verrekenen. Om er hartstochtelijk doorheen te bidden, of God onze **ondoordachte woorden** wil openbaren door zijn Heilige Geest en in Yeshua weg wil nemen, zodat we werkelijk vrij kunnen zijn...

Wat hebben we nu geleerd?

1. Neem woorden **serieus** en voer beloftes **spoedig** uit
2. **Belofte maakt schuld**, het berooft ons van onze vrijheid
3. We zullen van al onze woorden **verantwoording** af moeten leggen
4. Een **vader** kan de beloftes van zijn vrijgezelle dochter **tegenwerken**
5. Een **man** kan de beloftes van zijn ondertrouwde vrouw **soms herroepen**
6. Een **getrouwde man** kan de beloftes van zijn vrouw **ten allen tijde herroepen**
7. De man dient **meteen** en **daadkrachtig** zijn **verantwoordelijkheid** te nemen